

MINISTARSTVO KULTURE

**KONACNI PRIJEDLOG ZAKONA O HRVATSKOM
MEMORIJALNO DOKUMENTACIJSKOM ARHIVU
DOMOVINSKOG RATA**

Zagreb, studeni 2004.

KONACNI PRIJEDLOG ZAKONA O HRVATSKOM MEMORIJALNO DOKUMENTACIJSKOM ARHIVU DOMOVINSKOG RATA

I. OPCE ODREDBE

Clanak 1.

Ovim Zakonom osniva se Hrvatski memorijalno dokumentacijski arhiv Domovinskog rata (u daljnjem tekstu: Arhiv) radi prikupljanja, sređivanja, cuvanja, zaštite, te strucnog i znanstvenog istraživanja dokumentacije i svih podataka vezanih uz Domovinski rat, istraživanja istine o Domovinskom ratu i upoznavanja javnosti u zemlji i svijetu s utvrđenim cinjenicama.

Zakonom se uređuje status Arhiva, njegova djelatnost, ustroj, upravljanje i ostala pitanja vezana uz obavljanje djelatnosti.

Clanak 2.

Arhiv se osniva kao javna znanstvena ustanova - specijalizirani arhiv i od interesa je za Republiku Hrvatsku.

Osnivac Arhiva je Republika Hrvatska, a prava i dužnosti osnivaca obavlja Vlada Republike Hrvatske.

Clanak 3.

Naziv ustanove glasi: Hrvatski memorijalno dokumentacijski arhiv Domovinskog rata.

Sjedište Arhiva je u Zagrebu.

Clanak 4.

Za svoje obveze Arhiv odgovara cjelokupnom imovinom.

Osnivac Arhiva solidarno i neograniceno odgovara za njegove obveze.

II. DJELATNOST ARHIVA

Clanak 5.

U obavljanju svoje djelatnosti Arhiv osobito:

- prikuplja, objedinjuje, sređuje i štiti svu dokumentaciju i sve podatke nastale u Domovinskom ratu i vezane uz rat,
- prikuplja, sređuje, klasificira i obrađuje registraturno i arhivsko gradivo nastalo u Domovinskom ratu i vezano uz rat, sukladno Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima,
- strucno i znanstveno obrađuje, analizira i vrednuje podatke, dokumentaciju i gradivo vezano uz Domovinski rat,

- objavljuje publikacije i druga djela nastala na temelju svoje djelatnosti,
- objavljuje registraturno i arhivsko gradivo nastalo u Domovinskom ratu,
- daje podatke, izvratke iz dokumenata i ovjerovljene prijepise na zahtjev korisnika, sukladno Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima,
- organizira stručna i znanstvena predavanja i izložbe te znanstvene skupove i druge oblike istraživanja istine o Domovinskom ratu i upoznavanja javnosti u zemlji i svijetu sa utvrđenim činjenicama vezanim uz Domovinski rat,
- suraduje s arhivima, muzejima i drugim pravnim osobama radi unapređenja svoje djelatnosti.

Arhiv se u svom radu koristi suvremenim metodama zaštite i sigurnosnih mjera trajnog cuvanja prikupljenog gradiva, razvija i održava informacijski sustav te objavljuje dokumente vezane uz Domovinski rat.

Djelatnost Arhiva pobliže se uređuje njegovim statutom, u skladu s odredbama ovoga Zakona, Zakona o ustanovama, te posebnim propisima kojima se uređuje arhivska, muzejska i znanstvena djelatnost.

Članak 6.

U obavljanju svoje djelatnosti Arhiv prikuplja te evidentira i podatke o humanitarnim, kulturnim, umjetničkim i drugim aktivnostima vezanim uz Domovinski rat, kao i autentičnu dokumentaciju nastalu inicijativom i radom pojedinaca i grupa u Domovinskom ratu.

Članak 7.

Poslove iz svoga djelokruga Arhiv obavlja samostalno, kao i u suradnji sa znanstvenim, arhivskim, muzejskim i drugim srodnim ustanovama, te drugim pravnim i fizičkim osobama u zemlji i svijetu.

Članak 8.

Arhivi te druge pravne i fizičke osobe koje raspolažu dokumentacijom nastalom u Domovinskom ratu ili vezanom uz rat, dužne su je predati Arhivu.

Nacin predaje utvrdit će se sporazumno s Arhivom, a na traženje predavatelja Arhiv može za njega o svom trošku izraditi kopiju dokumentacije koju preuzima.

Članak 9.

Arhiv jednom godišnje podnosi izvješće o radu i poslovanju Vladi Republike Hrvatske.

O svojoj cjelokupnoj djelatnosti i ostvarenim rezultatima Arhiv podnosi izvješće Hrvatskom saboru svake dvije godine i/ili kada on to zatraži.

Arhiv obavještava javnost o svojoj djelatnosti u skladu s odredbama ovoga Zakona i drugih propisa.

III. USTROJSTVO I UPRAVLJANJE

Clanak 10.

Ustrojstvo Arhiva ureduje se statutom.

Za obavljanje djelatnosti iz clanka 4. ovoga Zakona u Arhivu se mogu ustrojavati odjeli i službe.

Arhiv može osnivati podružnice u skladu s odredbama zakona i statuta.

Clanak 11.

Strucne i druge poslove u Arhivu obavljaju osobe koje ispunjavaju uvjete propisane posebnim zakonima i općim aktima Arhiva.

Clanak 12.

Arhivom upravlja Upravno vijeće.

Upravno vijeće ima predsjednika, potpredsjednika i pet članova.

Predsjednika, potpredsjednika i članove upravnog vijeća imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske.

Za predsjednika, potpredsjednika i članove upravnog vijeća mogu se imenovati osobe iz reda istaknutih znanstvenika te javnih i kulturnih djelatnika.

Predsjednik, potpredsjednik i članovi upravnog vijeća imenuju se na četiri godine.

Clanak 13.

Upravno vijeće:

- donosi statut Arhiva uz prethodnu suglasnost Vlade Republike Hrvatske,
- predlaže Vladi Republike Hrvatske imenovanje i razrješanje ravnatelja Arhiva,
- raspisuje i provodi javni natjecaj za imenovanje ravnatelja Arhiva,
- donosi program rada i razvoja Arhiva na prijedlog ravnatelja,
- odlučuje o financijskom planu i godišnjem obracunu,
- predlaže promjene u ustroju i organizaciji rada Arhiva, te
- obavlja i druge poslove utvrđene ovim Zakonom i statutom.

Clanak 14.

Voditelj Arhiva je ravnatelj.

Ravnatelja imenuje i razrješava Vlada Republike Hrvatske na prijedlog upravnog vijeća s mandatom od četiri godine.

Ravnatelj se imenuje na temelju natjecaja koji se objavljuje u "Narodnim novinama" i u najmanje jednom javnom glasilu.

Za ravnatelja Arhiva može biti imenovana osoba koja ispunjava uvjete iz Zakona o arhivskom gradivu i arhivima.

Ostali uvjeti koje treba ispunjavati ravnatelj, te način i postupak provođenja natjecaja propisat će se statutom Arhiva.

Članak 15.

Arhiv ima stručno vijeće koje raspravlja o svim stručnim pitanjima rada Arhiva, daje ravnatelju i upravnom vijeću mišljenja i prijedloge glede organizacije rada i uvjeta za razvitak i unapređenje djelatnosti Arhiva, te obavlja i druge stručne poslove sukladno statutu.

Sastav, način i postupak izbora članova stručnog vijeća uređuje se statutom Arhiva.

Članak 16.

Stručni nadzor nad radom Arhiva obavlja Hrvatski državni arhiv.

Nadzor nad zakonitošću rada Arhiva obavlja središnje tijelo državne uprave nadležno za poslove kulture.

IV. SREDSTVA I IMOVINA ARHIVA

Članak 17.

Sredstva za rad Arhiva osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske, obavljanjem djelatnosti te iz drugih izvora u skladu sa zakonom.

Imovinu Arhiva čine sredstva iz stavka 1. ovoga članka. Ako u obavljanju svoje djelatnosti Arhiv ostvari dobit, ta se dobit upotrebljava za obavljanje i razvoj djelatnosti Arhiva u skladu s propisima.

Arhiv može steci, opteretiti i otuditi nekretninu ili drugu imovinu čija je vrijednost veća od vrijednosti utvrđene statutom, samo uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske.

V. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 18.

Do imenovanja ravnatelja Arhiva, Vlada Republike Hrvatske imenovat će privremenog ravnatelja.

Privremeni ravnatelj dužan je obaviti pripreme za početak rada Arhiva, predložiti upravnom vijeću statut, te podnijeti prijedlog za upis u sudski registar.

Clanak 19.

Upravno vijeće Arhiva imenovat će se u roku od 60 dana od stupanja na snagu ovoga Zakona.

Clanak 20.

Do osiguranja odgovarajućeg prostora Arhiv će započeti s radom u prostorima Hrvatskoga državnog arhiva u Zagrebu.

Clanak 21.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Narodnim novinama".

OBRAZLOŽENJE

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI

U Republici Hrvatskoj tijekom proteklih godina pokrenuto je više različitih projekata i istraživanja o Domovinskom ratu, a istovremeno u svijetu je publicirano više stotina stručnih knjiga i članaka na istu temu. U oba slučaja zamijećeno je da se znatan broj ovih istraživanja temelji na nevjerodostojnim, neprovjerenim te stručno i znanstveno neobrađenim dokumentima. Takvi prikazi povijaju na podacima prikupljenim iz drugorazrednih izvora kao što su članci, intervjui i komentari u medijima, a koji nerijetko odražavaju samo subjektivne procjene događaja i procesa iz novije hrvatske povijesti. Nedostatak prikupljenoga, sredenog i obrađenog gradiva, kao i njegova nedostupnost za krajnje korisnike rezultira nemogućnošću utvrđivanja objektivnih činjenica, te vrlo često otvara mogućnost stvaranju proizvoljnih, pa i nedobronamjernih zaključaka.

Osim toga, proces cjelovite obrade i korištenja dokumentacije vezane uz Domovinski rat znatno otežava, a često i onemogućuje, sadašnje stanje u kojemu je ta dokumentacija u posjedu velikog broja subjekata. Zato se predloženim Zakonom obvezuju svi imatelji takvoga gradiva, bilo da su pravne ili fizičke osobe, da ga predaju Hrvatskom memorijalno dokumentacijskom arhivu Domovinskog rata, specijaliziranoj javnoj ustanovi koju Republika Hrvatska ovim Zakonom osniva.

U cilju osiguravanja cjelovite stručne i znanstvene obrade dokumenata, podataka i informacija o Domovinskom ratu ukazala se nužna potreba za osnivanjem specijalizirane ustanove koja će na jednome mjestu prikupljati, suvremenim stručnim metodama obradivati i znanstveno valorizirati svekoliko raspoloživo gradivo vezano uz Domovinski rat. Ustanovu je potrebno osnovati čim žurnije kako bi što prije otpocela sa objedinjavanjem i obradom raspoložive dokumentacije.

Zadaca ove ustanove, kao specijaliziranog arhiva, je i uspostavljanje suvremenog informacijskog sustava koji će omogućiti dostupnost dokumentacije kako stručnjacima i znanstvenicima tako i građanima, odnosno cjelokupnoj javnosti.

Osnivanje specijalizirane ustanove ujedno će u znatnoj mjeri olakšati izdavanje knjiga, časopisa i drugih edicija, te organiziranje znanstvenih skupova i istraživanja na temu Domovinskog rata, a što će sve pridonijeti ne samo spoznaji i širenju istine o Domovinskom ratu, već i trajnom sjećanju na sve sudionike i žrtve rata.

II. PITANJA KOJA SE UREĐUJU ZAKONOM

Zakonom se osniva Hrvatski memorijalno dokumentacijski arhiv Domovinskog rata kao javna znanstvena ustanova od interesa za Republiku Hrvatsku, a radi prikupljanja, sređivanja, čuvanja i zaštite dokumentacije i

podataka o Domovinskom ratu, te njihove stručne i znanstvene obrade, istraživanja i objavljivanja.

Osim dokumentacije i gradiva nastalog u Domovinskom ratu, Arhiv treba prikupljati i podatke o humanitarnim, kulturnim, umjetničkim i drugim sličnim aktivnostima vezanim uz rat i potaknutim Domovinskim ratom, kao što je autentična dokumentacija nastala samoinicijativom i radom pojedinaca i grupa.

Kako bi ova ustanova u potpunosti udovoljila svrsi koja se želi postići njezinim osnivanjem, pravne i fizičke osobe koje po bilo kojoj osnovi drže dokumentaciju nastalu u Domovinskom ratu ili vezanu uz rat, dužne su je predati Arhivu, a način i uvjete predaje utvrdit će međusobnim sporazumom.

Zakonom se uređuje djelatnost Arhiva, njegovo ustrojstvo i upravljanje, imenovanje i zadace upravnog vijeca, ravnatelja i stručnog vijeca, obveza podnošenja izvješća Vladi i Hrvatskom saboru, stručni nadzor i nadzor nad zakonitošću rada, potrebna sredstva za rad i imovina Arhiva, te imenovanje privremenog ravnatelja koji treba provesti radnje vezane uz osnivanje i početak rada ustanove, rok za imenovanje upravnog vijeca, te početak rada u prostorima Hrvatskoga državnog arhiva u Zagrebu do osiguranja odgovarajućeg prostora za Arhiv.

III. OBJAŠNJENJE POJEDINIH ODREDBI ZAKONA

1. OPCIM ODREDBAMA, člancima 1. do 4. osniva se Hrvatski memorijalno dokumentacijski Arhiv kao specijalizirani Arhiv – javna znanstvena ustanova od interesa za Republiku Hrvatsku kojoj je osnivač Republika Hrvatska a prava i dužnosti osnivača obavlja Vlada Republike Hrvatske.

Ovim odredbama utvrđena je i temeljna svrha osnivanja ove ustanove a to je prikupljanje, sređivanje, čuvanje, zaštita, znanstveno istraživanje i objavljivanje dokumenata nastalih u Domovinskom ratu i podataka vezanih uz rat, a sve radi istraživanja istine i upoznavanja javnosti u zemlji i svijetu sa utvrđenim činjenicama.

2. DJELATNOST ARHIVA, člancima 5. do 9. utvrđuje se potanje djelatnost Arhiva koji treba uz prikupljanje i obradu dokumentacije i podataka nastalih u Domovinskom ratu i vezanih neposredno uz rat prikupljati i podatke o raznim aktivnostima pojedinaca i grupa potaknutih Domovinskim ratom kao što su humanitarne, kulturne, umjetnicke i druge skupine.

U obavljanju svoje djelatnosti Arhiv se treba koristiti suvremenim metodama zaštite i sigurnosnih mjera čuvanja prikupljenog gradiva, usko surađivati sa drugim znanstvenim, arhivskim, muzejskim i srodnim ustanovama u zemlji i svijetu, te sa rezultatima svoje djelatnosti stručnu, znanstvenu i širu javnost upoznavati organiziranjem izložbi, znanstvenih skupova, objavljivanjem publikacija i na drugi primjereni način.

Arhiv je obavezan o svom radu i poslovanju jednom godišnje izvještavati osnivača tj. Vladu Republike Hrvatske, a o svojoj cjelokupnoj djelatnosti i ostvarenim rezultatima Hrvatski sabor svake dvije godine.

Pravne i fizičke osobe koje po bilo kojoj osnovi raspolažu dokumentacijom nastalom u Domovinskom ratu ili vezanom uz rat dužne su je predati Arhivu na

nacin i uz uvjete koje ce utvrditi medusobnim sporazumom, a Arhiv može o svom trošku na zahtjev imatelja kopirati gradivo koje predaje za njegove potrebe.

3. USTROJSTVO I UPRAVLJANJE, clancima 10. do 16. ureduje se ustrojstvo i upravljanje Arhivom sukladno Zakonu o ustanovama. Arhiv ima statut kojim ce sam pobliže urediti svoje ustrojstvo, može ustrojavati odjele i službe za obavljanje svoje djelatnosti, a može i osnivati podružnice.

Arhivom upravlja Upravno vijeće koje imenuje na prijedlog Vlade Hrvatski sabor, a clanovi mu trebaju biti iz reda istaknutih znanstvenika te javnih i kulturnih djelatnika. Voditelj Arhiva je ravnatelj kojega imenuje i razrješuje Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Upravnog vijeca. S obzirom na to da se radi o specijaliziranom Arhivu za ravnatelja se može imenovati osoba koja ispunjava uvjete iz Zakona o arhivskom gradivu i arhivima. Osim toga za razmatranje strucnih pitanja i unapredenja strucnoga rada Arhiv ima strucno vijeće koje se pobliže ureduje statutom.

Strucni nadzor nad radom Arhiva obavlja Hrvatski državni arhiv, a nadzor nad zakonitošću rada središnje tijelo državne uprave nadležno za poslove arhiva. Prema sadašnjem Zakonu o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave, to je Ministarstvo kulture.

4. SREDSTVA I IMOVINA ARHIVA, clankom 17. određuje se da se sredstva za rad Arhiva osiguravaju u državnom proračunu, s obzirom da se radi o ustanovi od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku, ali ona isto tako može osiguravati sredstva i obavljanjem svoje djelatnosti kao i na drugi zakonom dopušteni nacin. Sukladno Zakonu o ustanovama dobit koju ostvari obavljanjem svoje djelatnosti Arhiv upotrebljava za svoj rad i razvoj.

5. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE, clancima 18. do 21. ureduje se prijelazno razdoblje od stupanja na snagu ovoga Zakona do pocetka rada ustanove. Vlada Republike Hrvatske treba imenovati privremenog ravnatelja koji ce obaviti potrebne pripreme za pocetak rada, predložiti statut i podnijeti prijedlog za upis Arhiva u sudski registar. U roku od 60 dana od stupanja Zakona na snagu treba imenovati Upravno vijeće Arhiva, a Arhiv ce do osiguranja odgovarajućeg prostora zapoceti s radom u prostorima Hrvatskoga državnog arhiva u Zagrebu. Zakon ce stupiti na snagu osmog dana od dana objave u "Narodnim novinama".

III. SREDSTVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

S obzirom da ce ustanova biti osnovana i poceti s radom pocetkom 2005. godine, sredstva potrebna za njezino osnivanje i rad u iznosu od 2.000.000,00 kuna osigurat ce se iz Državnog proračuna u razdjelu Ministarstva kulture.

IV. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KOJA SE PREDLAŽU OVIM KONACNIM PRIJEDLOGOM U ODNOSU NA ONA IZ PRIJEDLOGA ZAKONA TE RAZLOZI ZBOG KOJIH SU RAZLIKE NASTALE

Sve primjedbe i prijedlozi na Prijedlog zakona o Hrvatskom memorijalnom dokumentacijskom centru Domovinskog rata koji su izneseni u objedinjenoj

raspravi provedenoj 24. rujna 2004. godine u Hrvatskom saboru i njegovim radnim tijelima, i to u objedinjenom prijedlogu Vlade Republike Hrvatske i Kluba zastupnika HSP-a, s pažnjom su razmotrene i usvojene. Slijedom toga, u ovaj Konacni prijedlog unesene su slijedeće promjene.

Naziv ustanove Hrvatsko memorijalno dokumentacijski centar Domovinskog rata promijenjen je u Hrvatski memorijalno dokumentacijski arhiv Domovinskog rata s obzirom na primjedbe koje su tijekom rasprave iznesene na naziv ustanove, a prvenstveno primjedbe maticnog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu. Ovaj se naziv ustanove pokazuje najprimjerenijim kada se ima u vidu da će ustanova prvenstveno skupljati, sređivati, čuvati i zaštitivati dokumentaciju, podatke i gradivo koja u stvari predstavlja registraturno i arhivsko gradivo. Postupanje s tom gradom uređuje se upravo Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima.

Osim toga, također na temelju provedene rasprave, djelatnosti Arhiva pridodana je i obaveza prikupljanja i evidentiranja podataka o humanitarnim, kulturnim, umjetničkim i drugim sličnim aktivnostima vezanim uz Domovinski rat, kao i autentična dokumentacija nastala inicijativom i radom pojedinaca i grupa u Domovinskom ratu kao vrijedno svjedočenje o ukupnosti tadašnjih zbivanja.

U raspravi je ucestalo naglašavano da je predmetna grada raštrkana kod različitih pravnih i fizickih osoba, što znatno otežava, a često i onemogućuje istraživanja, te je stoga u ovaj Konacni prijedlog unesena obaveza za arhive, i druge pravne i fizicke osobe koje raspolažu takvom dokumentacijom da je predaju Hrvatskom memorijalno dokumentacijskom arhivu radi čuvanja, zaštite i obrade. Imajući u vidu da su mnogi imatelji vezani za dokumentaciju kojom raspolažu i nerado se od nje odvajaju, predviđena je mogućnost da Arhiv s njima zaključi sporazum o načinu predaje te da o svom trošku izradi kopije materijala.

Osim redovite obaveze Arhiva da o svom radu podnosi godišnje izvješće osnivaču tj. Vladi Republike Hrvatske, unesena je i obaveza podnošenja izvješća o cjelokupnoj djelatnosti i ostvarenim rezultatima Hrvatskom saboru najmanje svake dvije godine, odnosno uvijek kada to Sabor zatraži.

S obzirom da za rad Hrvatskog memorijalno dokumentacijskog arhiva za sada nije osiguran posebni prostor, u Konacni prijedlog zakona dodana je odredba prema kojoj će, do osiguranja odgovarajućeg prostora, Arhiv započeti s radom u prostorima Hrvatskoga državnog arhiva u Zagrebu.

V. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJIMA KOJI SU DANI NA PRIJEDLOG ZAKONA, A KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO, S OBRAZLOŽENJEM

Primjedbe i mišljenja na Prijedlog zakona o Hrvatskom memorijalnom dokumentacijskom centru Domovinskog rata koji su izneseni u objedinjenoj raspravi provedenoj 24. rujna 2004. godine u Hrvatskom saboru i njegovim radnim tijelima, s pažnjom su razmotrene i usvojene.